

Reedukace dyslexie

Rozlišování tvrdých a měkkých slabik

- ❖ **Děti s dyslexií – časté problémy u rozlišování sluchem i výslovností tvrdé a měkké slabiky
DY – TY - NY, DI – TI – NI**
- ❖ **Kostky z měkkého a tvrdého materiálu, jsou na pohmat, ale i na pohled měkké**
- ❖ **Dítě skládá slova a věty, poslouchá naši výslovnost, opakuje nebezpečné slabiky, několikrát je přeříká a pak vyhledává kostku s odpovídající měkkostí**

Rozlišování tvrdých a měkkých slabik

- ❖ **Metodu je možné využít při individuální i skupinové práci.**
- ❖ **V některých dyslektických třídách má každé dítě tvrdou dřevěnou kostku, na níž je napsáno „y“ a měkkou molitanovou s „i“.**
- ❖ **Učitel upevňuje slova nebo celé věty na magnetickou tabuli. Ve slovech je vynecháno i/y. Při doplňování děti vždy ukáží kostku se správným písmenem.**
- ❖ **Zároveň s cvičením sluchové analýzy probíhá v těchto případech i logopedické cvičení.**

Rozlišování tvrdých a měkkých slabik

❖ Příklad postupu v PPP:

- dítě sedí za stolem proti nám, před sebou má molitanovou a dřevěnou kostku;
- zkoušíme výslovnost T, dítě si všímá, jak probíhá artikulace – jazyk se opře o zuby, které jsou TVRDÉ; dítě píše y;
- výslovnost Ť, celý jazyk se dotýká měkkého patra, artikulace je měkká, dítě píše i;
- střídavě procvičujeme d', t', ň a d, t, n – di, ti, ni a dy, ty, ny, dítě nám vždy oznámí polohu jazyka, čeho se jazyk dotýká a pokládá ruku na měkkou nebo tvrdou kostku;

Rozlišování tvrdých a měkkých slabik

- na kostky napíšeme slabiky, dítě po nás slabiky opakuje a bere do ruky příslušnou kostku (již bez zdůvodňování výslovnosti);
 - přidává se psaní slabik;
 - diktujeme slova, dítě opakuje, oznámí, co bude psát, bere příslušnou kostku a píše;
 - diktujeme a dítě píše.
-
- ❖ Pokud není nikde problém, probereme všechny body.
 - ❖ Je důležitá i práce doma s rodiči.
 - ❖ Když se objeví komplikace u některého bodu, procvičujeme jej a dál pokračujeme příště.

Rozlišování tvrdých a měkkých slabik

- ❖ Důležité: motivace; při nácviku neříkat NE, nejvýše POZOR.**
- ❖ Trpělivost, pochvala, příp. odměna.**
- ❖ Ideální je, pokud doma dítě cvičí 5 krát týdně, nejvýše však 10 min.**

Slabičné čtení

- ❖ **Slabiky se v textech velmi často opakují:**
 - **asi 150 nejčastěji užívaných slabik pokryje 75% plochy čteného textu;**
 - **336 slabik vyplní 98% textu, ostatní se vyskytují jen ojediněle.**
 - **Nejčastějším tvarem je otevřená slabika – souhláska a samohláska – cca 57%.**
 - **Čtení v češtině je poměrně snadné – děti se poměrně rychle mohou naučit poznávat nejčastější slabiky a vytvořit paměť na optické i fonetické tvary nejběžnějších slov. Přesto je nutné spoustu slabik a slov přehláskovat, aby bylo možné odvodit jejich zvukový tvar a pak i smysl.**

Slabičné čtení

- ❖ **Vhodné pro děti, které již zvládly jednotlivá písmena, ale kterým dělá potíže spojení písmen ve slabiky a slabik ve slovo;**
- ❖ **nejprve se děti učí vyhledávat a vyslovovat otevřenou slabiku tvořenou dvěma písmeny;**
- ❖ **pak „zavírání otevřené slabiky“:**
 - používá se čtecí okénko;
 - u slova např. TAK zakryjeme K, dítě přečte TA, postupně okénkem odkryjeme K, dítě přečte celé slovo.
- ❖ **postřehování zavřených i otevřených slabik o třech písmenech;**
 - těžká fáze, je třeba dostatečně dlouhá doba na procvičování;

Slabičné čtení

- nejprve odkrývání pomocí okénka, později pouhé ukazování – naznačujeme, která písmena v textu tvoří slabiku.

❖ postřehování celých slov;

- nejdříve krátká a hojně užívaná slova, např. spojky, předložky, zájmena, tvary sloves „být, mít, jít“ apod.
- některé děti s dyslexií čtou spíše rozumem než očima; čtení je trhané, dlouhé pauzy, lépe čtou izolovaná slova než souvislý text. Náprava je možná postřehováním jednotlivých slov v textu, cvičí se čtení očima, nebo nesmyslný text, kdy je vyloučena kontrola obsahem.

Cvičení očních pohybů – čtení s okénkem

- ❖ **text postupně odkrýváme – nejprve exponujeme začátek slova a pak slovo celé;**
- ❖ **text zakrýváme – dítě má před sebou nejprve celý řádek, okénko jej postupně zakrývá;**
- ❖ **velikost vystřiženého okénka musí odpovídat velikosti písma;**
- ❖ **okénkem pohybuje ten, kdo s dítětem pracuje;**
- ❖ **přizpůsobujeme rychlost pohybu okénka čtenářským možnostem dítěte;**
- ❖ **nevyžadujeme čtení s přednesem (klesnout hlasem na konci věty apod.) – dítě není schopno vnímat smysl textu.**

Cvičení očních pohybů – čtení s okénkem

- ❖ **nepřipouštíme tzv. dvojí čtení;**
- ❖ **učíme dítě zrakem text předcházet, posouváme tedy okénko těsně před tím, než dítě čtenou slabiku vysloví, tím slabiku zakryjeme. Ale nesmí to vést k tomu, aby si dítě myslelo, že chceme, aby četlo rychleji.**
- ❖ **pouze pětiminutové čtení, pak odpočinek.**

Metoda dublovaného čtení

- ❖ Po čtení s okénkem, které netrvá déle než 10 minut, čteme s dítětem 2 – 3 minuty neprocvičený text;**
- ❖ Rychlost přizpůsobíme možnostem dítěte;**
- ❖ Čteme výrazně, zřetelně, se správnou intonací;**
- ❖ Dítě vyrovnává své tempo řeči s naší a snaží se nám přizpůsobit, přitom neslyší své chybné čtení a snáze se zbavuje svých špatných návyků;**
- ❖ Zvyká si i na správnou intonaci vět, na niž se např. při práci se čtenářským okénkem nedokáže soustředit.**

Metoda dublovaného čtení

- ❖ Vhodná pro děti, které mají již rozvinutou dovednost čtení, čtou však nepřesně, vymýšlejí si a chybují;**
- ❖ Cvičit po dobu tří až čtyř měsíců každý den, i o víkendu;**
- ❖ Při cvičení se může používat podložka pod řádek.**

Metoda globálního čtení

- ❖ **U dětí, které setrvávají na sledování jednotlivých písmen a nejsou schopny postřehovat jejich sluky;**
- ❖ **Vyžaduje určitou přípravu;**
- ❖ **Dítě čte určitou část textu celkem třikrát:**

Na podlesí bylo pole, při poli mez. Na mezi kvetly slzičky a voněla mateřídouška. Jenom na horním konci u lesa se rozložil hustý šípkový keř. V tom keři zůstával zajíček. Měl blízko do polí na pastvu i do paseky na výlety. Když chodila liška po lese, utekl zajíček do polí. Když se káně vznášelo nad polem, utekl do lesa. A když sova poletovala sem i tam, zalezl do svého keře a ztratil se v něm jako stín.

Metoda globálního čtení

- ❖ Když si dítě úryvek nacvičilo, předložíme ho v následující podobě:

Na pod__sí bylo po_e, při po__mez. Na m__i kve_ly
sl__ky a vo_ěla mat__dou_ka. Je_om na hor_ím kon__u
lesa se rozl__il hustý š__kový keř. V tom k__i zůs__val
za__ek. Měl blí_ko do po__na pas__u i do p__ky na
vý__ty. Když ch__ila liš__po l__e, u__l z__ek do po_í.
Když se káně vz__elo nad po__, u__kl do l__a. A když
s__a pol__vala sem i tam, z_l__l do s__o k__e a zt__til
se v něm j__o st_n.

Metoda globálního čtení

- ❖ Pokud dítě zvládá přečíst text, v němž jsou vynechána jednotlivá písmena, předložíme mu konečnou variantu:

Na _____ bylo _____, při _____ mez. Na _____ kvetly
_____ a voněla _____. Jenom na _____
konci u _____ se rozložil hustý _____. V tom keři
_____. Měl _____ do _____ na pastvu i do
_____ na _____. Když chodila _____ po _____, utekl
_____ do _____. Když se _____ nad _____, utekl
do _____. A když _____ sem i tam, _____ do
svého _____ a _____ se v něm _____.

Metoda globálního čtení

- ❖ Tato metoda je účinná, pokud se používá alespoň dva měsíce a pokud možno každý den;**
- ❖ Text by měl svou náročností a obsahem odpovídat schopnostem a zájmům dítěte.**

Metoda Fernaldové

- ❖ **pro děti, které mají dobrou strategii čtení, ale čtení je pomalé;**
- ❖ **vhodná i pro dospělé dyslektiky;**
- ❖ **dítěti určíme text – asi 10 řádků – který má jen přelétnout zrakem. Současně se sledováním textu si podtrhává slova, která jsou těžká;**
- ❖ **pak očima přelétne text ještě jednou a znovu si těžká slova podtrhne (i další);**
- ❖ **přečte si podtržená slova;**
- ❖ **čte určenou část textu, neobává se již obtížných slov, čte s větší sebedůvěrou;**
- ❖ **2 až 3 měsíce denně – zlepšení v plynulosti a rychlosti čtení.**

Délka samohlásek a rytmus řeči

- ❖ Specifické asimilace a artikulační neobratnost jsou úzce spojeny s poruchou schopnosti reprodukovat rytmus a rytmizované struktury;**
- ❖ Nejistá výslovnost dlouhých hlásek ve čtení a nejisté označování délek v pravopise;**
- ❖ Délka samohlásky je v českém jazyce často i nositelem významu (vily – víly);**
- ❖ K nápravě je možné použít např. bzučák;**
 - pedagog předříkává slova s výraznou výslovností délek a jejich rytmus se zároveň „přehrává“ na bzučáku;**
 - dítě slova stejně výrazně opakuje a snaží se na bzučáku napodobit i jejich slabičný rytmus;**

Délka samohlásek a rytmus řeči

- ❖ bzučák je opatřen i žárovičkou, dítě tedy může sledovat časové rozložení slova několika analyzátory: sluchem, zrakem, hmatem, kinesteticky i artikulačně;**
- ❖ Pokud dítě chybuje, vyslovujeme slova s ním a vedeme mu ruku při vyt'ukávání na bzučáku;**
- ❖ Cvičení opakujeme, dokud není dítě schopno rytmus přehrát bez naší pomoci.**

Délka samohlásek a rytmus řeči

❖ Druhá etapa:

- dítě zapisuje čárkami a tečkami rytmizované zvuky, které mu na bzučáku přehráváme;
- dále zapisuje tímto způsobem slova, která mu předříkáváme a která po nás opakuje;
- v poslední fázi zapisuje slova, která si říká samo.

❖ Třetí etapa:

- předříkáváme slova, dítě opakuje a jejich rytmus napodobí na bzučáku;
- náročnější je, pokud vytukáme rytmus a dítě má vymyslet slovo;
- postup od krátkých dvouslabičných slov k náročnějším.

Délka samohlásek a rytmus řeči

❖ Programy zabývající se reedukací dyslexie:

- PÍSMOHRÁTKY (www.novak.cz);
- JÁJA (www.novak.cz);
- DysCom (www.razdva.cz);
- DYSLEKTIK (www.softer.cz);
- DYSLEKTIK (www.kajoko.cz);
- DYSLEXIE I, II, III (www.microdata.cz);
- Hrajeme si s písmenky (www.gradac.cz katalog/výukové programy/písmeno H);
- SOVÍ PROGRAM: Soví písmenka , Soví slabiky, Soví slova, Soví věty a texty, Soví pohádky, Soví čítanka, Soví hřiště, Soví noviny (www.gemis.cz);
- ŠKOLA HROU (www.matik.cz);
- VESELÝ SLABIKÁŘ (www.matik.cz).

Počítačové programy - dyscom

- ❖ **PROGRAM PRO DĚTI SE SPECIFICKÝMI VÝUKOVÝMI POTŘEBAMI**
- ❖ **web: www.razdva.cz/arid/dyscom/**
- ❖ **Program DysCom je určen všem dětem, které mají z nejrůznějších důvodů obtíže při osvojování dovedností jako je čtení, psaní a při nabývání jazykových dovedností pro potřeby úspěšné komunikace v našem sociokulturním prostředí.**
- ❖ **Program vychází vstříc dětem, které potřebují dlouhodobě nebo krátkodobě specifickou výukovou podporu.**

Počítačové programy - dyscom

❖ Cílovou skupinou uživatelů jsou:

- Děti s potřebou pozvolnějšiho tempa výuky z důvodů pomalejšiho či nerovnoměrného vyžívání nervové soustavy;
- Děti s převládajícími obtížemi v oblasti zrakového vnímání;
- Děti s převládajícími obtížemi v oblasti fonemického uvědomění;
- Děti s obtížemi v oblasti jazykových dovedností (morfologicko-syntaktická rovina, jazykový cit,...);
- Děti s nedostatečnou úrovní spolupráce obou hemisfér (nedostatky v pravo-levé orientaci, v prostorové orientaci, event. ve vizuomotorickém propojení,...);

Počítačové programy - dyscom

- Děti s poruchou koncentrace;
- Děti s nedostatky ve vnímání časové posloupnosti;
- Děti s nižším, či nevýhodným nadáním pro zvládnutí učiva obsaženého ve vzdělávacích programech základní školy, obecné školy, národní školy (se zaměřením na 1.stupeň), či zvláštní školy;
- Děti z odlišného sociokulturního zázemí;
- Děti (event. dospělí) z odlišného jazykového prostředí;
- Děti demotivované vlivem dlouhodobé "školní neúspěšnosti" ;

Počítačové programy - dyscom

- Děti se specifickými vzdělávacími potřebami (např. smyslovým či mentálním oslabením);
- Děti bez speciálních potřeb, které krátkodobě potřebují cílenou podporu (např. z důvodu delší absence ve škole)

❖ Program nabízí tři základní oblasti podpory:

- **ČTENÍ** - od prvního seznamování s písmeny v předškolním věku v MŠ nebo v přípravných ročnících ZŠ až po texty pro žáky vyšších ročníků na 2. stupni ZŠ či žáky speciálních škol.

Počítačové programy - dyscom

- ❖ **Oddíl ČTENÍ je členěn do pěti na sebe navazujících úseků:**
 - **čtení písmen**
 - **čtení slabik**
 - **čtení slov**
 - **čtení vět**
 - **čtení textů.**

- ❖ **Každý úsek je dále rozkrokován z hlediska techniky, porozumění čtenému a zájmů čtenářů. Slovní zásoba nesmí dítě podceňovat ani přeceňovat, jinak dítě ztrácí zájem.**

Počítačové programy - dyscom

Čtení písmen	Slova - cvičení	
Čtení slabik	Věty - cvičení	
 Čtení slov	Skládky a pexeso	
Čtení vět	Zrakové rozlišování	
Čtení textů	Figury na pozadí	
		
		 Informace

Počítačové programy - dyscom

- ❖ **PSANÍ** - rozvíjení gramatické, obsahové stránky jazyka a fonemického uvědomění se zaměřením na jazykové dovednosti, které jsou náplní vzdělávacích programů základní, obecné, národní školy na 1. stupni či programu pro zvláštní školy.
- ❖ Oddíl psaní je členěn na slova – cvičení a věty – cvičení .

Počítačové programy - dyscom

- ❖ **ROZVOJ ZRAKOVÉHO VNÍMÁNÍ** - má za úkol cílené rozvíjení či reedukaci zrakového vnímání, pravo-levé orientace, prostorového vnímání a vizuomotoriky dětí od předškolního věku až po druhý stupeň ZŠ či speciálních škol.
 - Tento oddíl představuje především cílené cvičení zrakového vnímání - zrakové rozlišování abstraktně konkrétních obrázků se zaměřením na inverzní tvary, rozlišování písmen, slabik, slov, rozlišování figury a pozadí, stimulace levo-pravého směru očního pohybu, cvičení pravo-levé orientace, zrakové pozornosti, cvičení vizuomotoriky, cvičení zrakové paměti a koncentrace.

Počítačové programy - dyscom

- ❖ **Cvičení jsou určena dětem jak předškolního věku, tak i dětem, které navštěvují 1. až 9. ročník běžné ZŠ.**
- ❖ **Oddíl je členěn na skládky a pexeso, zrakové rozlišování a figury na pozadí.**